

ŽIVOT IZA ZIDINA SAMOSTANA Jutarnji u ekskluzivnom posjetu redu benediktinki na Pagu

Sedam stotina godina samostana svete Margarine u Pagu benediktinke su proslavile otvaranjem stalnog postava umjetnina iz svog fundusa. Najvrjedniji je izložak relikvijar Trn Kristove krune, trn s vijenca koji su Kristu načinili rimski vojnici.

Još se samo jedan autentičan i priznat, koliko je poznato, kaže nam arhitekt Željko Kovačić, autor postava Stalne izložbe crkvene umjetnosti, nalazi u pariškom Notre Damu. Vrijedan izložak je i ophodni križ koji se svojedobno nosio na čelu povorke kada su se benediktinke na Pagu selile na drugu lokaciju iz izvorne. Na prednjem su dijelu križa Isus i četiri evangelista, a na stražnjem je sveti Benedikt: ispod križa je postament unutar kojeg je motor pa se u postavu okreće kako bi se mogle vidjeti njegove obje strane. Izložena je i kruna koju stave na glavu kad postanu članice reda, nakit kojeg se odriču kad se zarede, kip svete Margarine po kojoj samostan nosi ime. Uz taj izložak piše kako je glava skulpture neproporcionalna, veća od tijela, jer je svojedobno pripadala drugom kipu. Ruke se, inače, mogu pomicati u laktovima, a iza ima i pretinac. Uz sliku Bogorodice na drvu upitnik je da li je možda pripadala Andrei Mantegni, znamenitom talijanskom umjetniku, u svakom slučaju vrijedno je djelo mletačke umjetnosti. Piše kako je bila u znamenitoj paškoj obitelji Mišolić, koja je skulpturu samostanu darovala, te da je jedan od pripadnika ove obitelji studirao 70-ih godina 15. stoljeća u Italiji, i tu se može pronaći veza. Izloženi su i slika Bele Cikoša Sesije iz njegovih ranih dana te misno ruho svećenika koji su u samostanu služili misu. Na postavu se radilo oko dvije godine.

Izložbu je otvorila ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek, Ministarstvo kulture je, naime, izdvojilo novac za ovaj projekt.

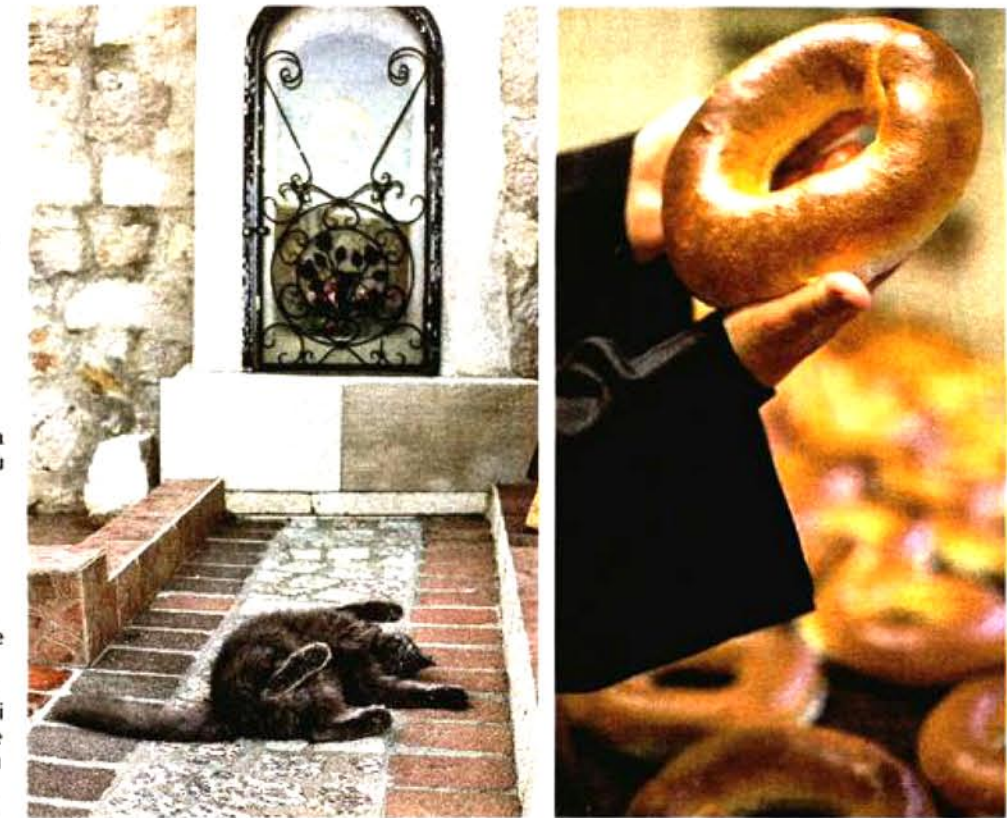
NOĆNA ŠUTNJA Opatice su samozatajne, no u pozadini čitave priče je njihov posao. Izložba je otvorena u dijelu samostana koji im je vraćen devedesetih godina, no noć ranije, kada smo unutar samostana boravile fotografkinja i ja, tekle su užurbane pripreme, molilo se, a mogle smo čuti životne priče devet sestara, koliko ih danas ima iza samostanskih zidina.

Sestra Antonija ima 84 godine, u samostanu je 62 godine. Njezino je najčešće zaduženje prodaja paških baškotina za koje u samostanu svete Margarine receptura postoji stoljećima. Baškotine se može kupiti ako uđete s ulice prema muzejskom dućanu, sestre ih prodaju iza malog drvenog prozorčića. U prostoriji u kojoj sjede, iza tog prozorčića, mnoštvo je tih delicija. Ljeti je velika navala na baškotine, zimi nešto manja. Na glavnim je vratima ukrasna ograda koja se nekada koristila u sklopu pričesti. Ako želite dalje u samostan od ovih vrata, morate snažno povući zvono sa strane.

Red benediktinki živi isključivo od svojeg rada, njihovo je geslo "Ora et labora", moli i radi. Na jednom od zidova je raspored kojega se drže, 5.00 buđenje, molitva u 5.25, slijedi pospremanje sobe pa razmatranje: razmatranje je vri-

Sestre mole u svojem koru (lijevo); mačka Žiža ljubimica je u samostanu (desno); proizvodnja "kolacića", velike delicije (sasvim desno); sestra Nada je i slikarica, a školovala se u Italiji (dolje); relikvijar Trn Kristove Krune najvrjedniji je umjetnina u postavu. To je trn s vijenca koji su Kristu načinili rimski vojnici. Još se jedan nalazi u Notre Damu (dolje desno)

ČUVARICE TRNA KRISTOVE KRUNE

9 sestara živi isključivo od svog rada. Sestra Nada slika, Placida peče kolače, a najstarija Antonija prodaje baškotine

Redovnice se bude svaki dan u 5 ujutro, u 5.25 je molitva, pa razmatranje i rad. I tako redom. Na spavanje idu u 22. "To nije rutina, već velika dinamika. Čovjek je tu da bi stvarao", kaže sestra Nada

Časna majka Bernardica, glavna sestra u samostanu, došla je u samostan kada joj je bilo trinaest godina, zaredila se s osamnaest. Slijedila je devet godina stariju sestru Antoniju, koja danas prodaje baškotine, i sada su zajedno u samostanu.

jeme kada svaka moli za sebe. Izmjenjuju se red molitve, red rada, mole sedam puta na dan, a na spavanje se ide u 22 sata, tada se gase svjetla. Od 22 sata je, kako piše u pravilniku, "stroga noćna šutnja". Odmor je zimi od 14 do 15.30, ljeti pola sata kraći.

POZIV ZVONOM Popodne, prije otvaranja izložbe, iako su mogle u sva predviđena vremena, ritam je u samostanu ubrzaniji nego inače. Pitam koliko im nedostaje da se vrate rutini. "To nije rutina, to je velika dinamika", odgovara sestra Nada i nastavlja: "Radimo svaki dan. Čovjek je stvoren da bi stvarao, to je vrijedno i za čovjeka i za njegovu okolinu. Nema tu statičnosti". Ana Benedikta također vjeruje u božansko nadahnuće, spomenut će mnoge velikane iz povijesti umjetnosti koji su, kaže, imali nadahnuće za stvaralaštvo, i dodaje: "Treba samo znati osluškivati."

Nada je u samostanu osamnaest godina. Došla je s četrdeset i tri godine, osjetila je poziv tri godine ranije, prije toga bavila se svjetovnim zanimanjem. Rođena je 1957. "Iste godine kada sam se ja zaredi-

la", kaže časna majka Bernardica. Časna majka Bernardica, glavna sestra u samostanu, došla je u samostan kada joj je bilo trinaest godina, zaredila se s osamnaest. Slijedila je devet godina stariju sestru Antoniju, koja danas prodaje baškotine, i sada su ona i sestra zajedno u samostanu. Dolaze iz brojne i vrlo religiozne obitelji, puno braće i sestara. Trojica su se braće zaredila, jedan je od njih bio danas pokojni Srećko Badurina.

U samostanu ih je, dakle, devet. Kako dolazi do izbora glavne sestre, pitam časnu majku Bernardicu. "Sve glasamo, mandat traje šest godina. Meni sadašnji mandat istječe za godinu dana", kaže. Neke su sestre rado razgovarale s nama, drugima nije odgovaralo da im remetimo mir. No, dopustile su nam da ih snimamo u koru u kojemu njih devet svakodnevno mole, a pjeva se i marijanska pjesma. Sestra Nada kaže kako za tjedan dana "izmole monaški časoslov". Na molitvu poziva zvono. Zvono služi i da ne moraju vikati jedna za drugom između molitvi, po broju zvonjenja znaju koju sestru zovu.

U knjižnici drže razne knjige vezane uz religiju, molitvenike, prošli smo jedan na talijanskom iz 1826. godine. Još je nekoliko originalnih sačuvanih knjiga iz prošlih stoljeća. Sestra Ana Benedikta, nekadašnja bankarica koja je na Pag došla iz rodnog Sydneyja, pisala smo o njoj, talentirana je za dizajn, pa tako radi označivače za knjige, ambalažu za baškotine i sl. koji se prodaju u muzejskom

Novi stalni postav izložbe crkvene umjetnosti čiji je autor arhitekt Željko Kovačić (gore); primijenjena upotreba paške čipke na gospodi Mirjani Tkalčec (dolje lijevo)

dućanu. Sestra Nada, pak, slika, religijske prizore, često koristi pigmente zlatne boje. "Zadnja tri tjedna nisam baš stigla slikati, gužva nam je", kaže. I njezini se radovi mogu pronaći i kupiti u muzejskom dućanu.

Spavaju na prvom katu, spavaonice su iza bijelih vrata, tik jedna do druge. Iza jednih od tih vrata

naći će se i slikarski atelje sestre Nade, s nizom boja i štafelajem. **MIRIS ANISA** "Učila sam u Italiji, išla sam na tečajeve za umjetnost", kaže sestra Nada, koja tečno govori talijanski jezik. Sestra Ana Benedikta govori engleski. Povijest samostana koju su priredile za posjetitelje, kao i povijest pojedinih djela koje priređuju, a projicira se tik uz muzejski dućan, nije im bilo teško prevesti na strane jezike. U pekari radi sestra Placida. U samostanu je 53 godine, najbolja je na ovom području, niti sekunde ne ispušta iz vida kolače. Jedne stavlja, drugi su već gotovi, odmor joj, kaže, ne treba, ali ne voli da joj se previše mota po radnom prostoru. Pekaru, kada smo ju zatekli, ispunjavao je miris anisa, glavnog

Samostan postoji od 1318. godine, a na današnjoj je lokaciji od 1443. Njeguje mnoge tradicije, među kojima je i izrada paške čipke od koje se rade brojni odjevni predmeti. Neke su se mlade djevojke učile izraditi čipke u samostanu.

sastojak "kolacića", mekanog pečiva u obliku koluta. U pekari se rade i koludraška štrika, rafoli, pandešpanj, paški baškotin, povremeno i badešina torta.

U novije su se vrijeme modernizirale, pa imaju i mijesilicu tijesta, no i dalje je puno posla, treba sve nadgledati. "da ne izgori, treba uvijek paziti", kako kaže sestra Placida, i nastavlja: "Ljeti se puno više peče jer turisti dolaze, zimi je nešto manje posla". No, dan prije otvaranja izložbe, zbog niza predviđenih uzvanika čitav je dan provela na nogama. Križ je u svim prostorijama pa i u pekari. Ispred pekare, u dvorištu, maslinovo je drvo, i bunar koji pripovijeda svoju povijesnu priču.

Ponudili su nas izvrsnim sokom od mente, od pica rade još limoncelo, misno vino i travaricu. Imaju i vrt s povrćem, salatom, pomidorima, lukom, kupusom, krastavcima, uzgajaju i biljke koje jačaju imunitet. "Da nema bure, bila bi ovo Kalifornija", kaže nam sestra Nada dok gledamo staklenik. Kako kaže, "bura sredi biljke, no one brzo ponovno narastu".

Još je jedna omiljena stanovnica samostana, prekrasna siva mačka koju sve časne vole. Isprva nas je dočekala nepovjerljivo, kasnije se rado fotografirala. Pričaju kako bi se, kada je bila mlada, ponekad išetala iz samostana i onda čekala na vratima da joj ih otvore, no u posljednje se vrijeme više zadržava unutar samostana.

BRINU JEDNA O DRUGOJ Izvrta se u daljini vidi kamenje, škrto raslinje Paga. "Kao pogled na Svetu zemlju", kaže sestra Nada. More se vidi s prvog kata balkona, na kojemu su sobe sestara. Zvučna je izolacija velika, sestra Nada kaže da od svih zvukova dopiru samo maskare zimi.

Sestre benediktinke zajednica su u kojoj jedna drugu podržavaju, brinu se jedna o drugoj kao obitelji, smještaj sestara u domove za starije za njih nije opcija. Tijekom godina bilo ih je od tri do dvadeset u samostanu u isto vrijeme.

Preko projekcija ili preko fotografija na zidu naučit ćete da su nekoć u samostan benediktinki ulazile samo plemkinje, da se od 1529. godine bave odgojem ženske djece, da su 1923. godine časne odjele držale dječje zabaviste, da su prehranjivale djecu tijekom ratnih godina, četrdesetih... Na zidu su umjetnička djela vjerskih motiva, ali i primjerice velike puzzle koje prikazuju pejzaže, a složila ih je jedna od sestara. U Hrvatskoj ima osam samostana benediktinki, svi su u gradovima uz more, pripadnica reda je osamdesetak, a sve se susreću jednom godišnje. Samostan na Pagu podigli su Juran i Milica Pogančić 1318. godine, na današnjoj je lokaciji od 1443.

U tradiciji im je i izrada paške čipke, koju je najbolje radila sestra Rozalija koja je, nažalost, preminula. Modne predmete od čipke izrađuju Mirjana i Đorđe Tkalčec, braćni par koji živi tik uz samostan, i česti su gosti samostana. Njihov je rad pokazan na međunarodnim revijama. Najstarijoj majstorici u izradi čipke, gospođi Fabijanić, 94 su godine, a zanat je naučila i svoju prauku.

Direktorica Turističke zajednice Paga Vesna Karavanić smatra kako se u Pagu "dogada važan kulturni trenutak, lijepa priča vezana uz naše samozatajne opatice i želimo je dalje njegovati".